

Ett gemensamt ansvar att förebygga kränkningar

en nyligen publicerad studie utförd vid Göteborgs universitet (C Larsson et al. *Medical Education* 2003;37:39-50), konstateras att många studenter utsätts för sexuella trakasserier, under såväl lektioner som klinisk tjänstgöring. Läkare, föreläsare/lärare och medstudenter är de vanligaste förövarna, men även sjuksköterskor anges stå bakom en stor andel av kränkningarna.

I MSFs handledningsenkät år 2002 på medicin- och kirurgikursen uppgav ungefär en femtedel av de svarande studenterna att de upplevt sig särbehandlade på grund av sitt kön.

För sjukvården är de kränkningar studenter utsätts för i kliniska situationer ett allvarligt misslyckande. Stora delar av läkarutbildningen bygger på kunskapsöverföring från nu aktiva läkare till blivande. Det går inte att lära sig att intubera ur en bok. Därför är det oroande att det i mötet med handledare ges utrymme för föräldrade värderingar.

Sexuella trakasserier eller diskriminering hotar inte bara undervisningen, utan också sjukvårdens utveckling. Inför många andra yrken kan i idealfallet demokratiska värderingar betonas under en utbildning skild från studenternas framtida arbetsplatser. Då kan nyutexaminerade bidra till att modernisera yrkeslivet.

Men eftersom medicinstudenter till stora delar utbildas i sjukvården finns en påtaglig risk att fördomar och beteenden hos dagens vårdpersonal drabbar och rent av överförs till morgondagens. Det drabbar i sin tur även patienterna. Bara en vård fri från inre diskriminering kan med trovärdighet lära ut att alla har rätt att bli bemötta med respekt.

Slutligen försvårar trakasserier och diskriminering av studenter en bred rekrytering till olika specialiteter. De medicinska områden som får rykte om sig att vara »svåra« för män eller kvinnor riskerar att gå miste om möjlig mångfald och därmed stor utvecklingspotential.

De medicinska lärosätena har enligt Likabehandlingslagen en skyldighet att bedriva ett aktivt och målinriktat arbete för att främja studenters lika rättigheter

och förebygga kränkningar. Det arbetet får inte begränsas till ledningsgrupper och policydokument, utan måste förmå tränga ut i alla delar av sjukvården. Sjukhus med grundutbildningsansvar måste se till att alla som arbetar där är införstådda med det gemensamma ansvaret för den kliniska utbildningsmiljön.

Vidare krävs rutiner för att upptäcka och ta sig an problem, vare sig de utgörs av individer eller av kliniker. Även vi studenter måste själva ta ett aktivt ansvar och anmäla missförhållanden och visa civilkurage i sådana situationer. Personer som ger uttryck för föräldrade synsätt och/eller beteenden bör kanske ges en möjlighet till förändring, men upprepade felsteg visar på en olämplighet att utbilda. Samma sak gäller avdelningar

Johan Zelano
adjungerad i centralstyrelsen,
ordförande i MSF

som inte kan leva upp till kravet på god undervisningsmiljö.

Viktig är också insikten om att öppna trakasserier är ett uttryck för en underliggande värderingsgrund. De fördomar som i vissa fall resulterar i kränkningar verkar också mer subtilt i vardagen. Kanske inte i form av kommentarer, men genom att studenter ignoreras eller på annat sätt går miste om inläringstillfällen.

Blivande läkare ska utbildas i en fördomsfri och trygg miljö. Vi söker oss till sjukvården för att arbeta med och för människor av alla sorter. Men visioner och ideal krossas snabbt hos den som utsätts för trakasserier och/eller diskriminering.

Ett stort ansvar för den kliniska utbildningsmiljön vilar på all sjukvårdspersonal. Handledande läkare har en viktig roll och måste ständigt påminna sig om sin skyldighet att bemöta fördomar och oacceptabla beteenden.

johan.zelano@slf.se

Premiär!

Denna vecka förses Läkartidningens ledare för första gången med en illustration. Vi välkomnar Magnus Bard, sedan 1998 tecknare på Dagens Nyheters ledarsida, som då och då kommer att bidra med sina underfundiga teckningar även hos oss. •

Magnus Bard